

Autor monografii:

prof. dr hab. Stanisław Jarmoszko

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Wydział Nauk Społecznych

Recenzenci:

prof. zw. dr hab. Lech Wyszczałski

dr hab. Lech Chojnowski, prof. uczelni

Wyniki badań, zrealizowane w ramach tematu nr 510/18/S, zostały sfinansowane z dotacji na naukę, przyznanej przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Komitet Wydawniczy:

Andrzej Barczak, Mikołaj Bieluga, Andrzej Borkowski, Grażyna Anna Ciepela, Janina Florczykiewicz (przewodnicząca), Robert Gałązkowski, Jerzy Gieorgica, Arkadiusz Indraszczyk, Beata Jakubik, Jarosław Kardas, Wojciech Kolanowski, Agnieszka Prusińska, Zofia Rzymowska, Sławomir Sobieraj, Stanisław Socha, Maria Starnawska, Grzegorz Wierzbicki, Waldemar Wysocki

© Copyright by Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Siedlce 2019

Żaden fragment tej publikacji nie może być reprodukowany, umieszczany w systemach przechowywania informacji lub przekazywany w jakiegokolwiek formie – elektronicznej, mechanicznej, fotokopii czy innych reprodukcji – bez zgody posiadacza praw autorskich.

ISBN 978-83-7051-954-4

Wydawnictwo Naukowe
Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach
www.wydawnictwo-naukowe.uph.edu.pl

08-110 Siedlce, ul. Żytnia 17/19, tel. 25 643 15 20
Ark. wyd. 28,5. Ark. druk. 28,6.

Druk i oprawa: EXDRUK Spółka Cywilna, Włocławek

Spis treści

Wstęp.....	9
------------	---

Rozdział 1

ANTROPOLOGIA BEZPIECZEŃSTWA W PERSPEKTYWIE DIACHRONICZNEJ – PROLEGOMENA..... 18

1.1. Naukowa tożsamość antropologii bezpieczeństwa	19
1.2. Istota podejścia diachronicznego	34
1.3. Metodologiczne podstawy diachronicznej perspektywy antropologii bezpieczeństwa.....	60
1.4. Teoriopoznawcze znaczenie zjawiska „kryzysu” w diachronicznym badaniu bezpieczeństwa	93
1.5. Niektóre utrudnienia i osobliwości badawcze.....	103

Rozdział 2

NATURALNE PODWALINY BEZPIECZEŃSTWA CZŁOWIEKA..... 120

2.1. Prolog „katastroficzny”	121
2.2. Przemoc – zbędna antyteza bezpieczeństwa czy egzystencjalna konieczność istot żywych?.....	138
2.3. Biologiczne dziedzictwo bezpieczeństwa człowieka.....	155
2.3.1. Reprezentacje mechanizmów ochronnych i obronnych w świecie istot żywych	156
2.3.2. Dziedzictwo morfologiczno-fizjologiczne	174
2.3.3. Zapożyczenia behawioralne	190
2.3.4. Zagadnienie archetypów bezpieczeństwa	205
2.4. Świat roślinny i zwierzęcy w służbie bezpieczeństwa człowieka.....	211
2.4.1. Securityzacyjne aspekty udomowienia zwierząt	211
2.4.2. Rośliny i zwierzęta w roli instrumentów bezpieczeństwa/niebezpieczeństwa człowieka	227
2.4.3. Bezpieczeństwo człowieka a bezpieczeństwo zwierząt	241

Rozdział 3
PRAPOCZĄTKI ANTROPOSFERY BEZPIECZEŃSTWA – PALEOLIT.....250

3.1. Biokulturowe osobliwości antropogenezy z kwestią bezpieczeństwa w tle.....	252
3.2. Procesy hominizacji a tworzenie się kulturowych elementów antroposfery bezpieczeństwa	266
3.3. Przełomowe okresy bezpieczeństwa człowieka pierwszej epoki kamiennej	291
3.3.1. Przyjęcie naziemnego trybu życia – pionizacja i dwunożność	291
3.3.2. Tworzenie kamiennych narzędzi	295
3.3.3. Wykonywanie siedliska i okrycia ciała	299
3.3.4. Ujarzmienie i wykorzystanie ognia	304
3.3.5. Wytworzenie i rozwój narzędziowych (orężnych) zdolności łowieckich	308
3.3.6. Powstanie artykułowanej mowy	314
3.3.7. Osiągnięcie świadomości śmierci: konteksty i następstwa	323
3.3.8. Górnopaleolityczna rewolucja mentalna – nabycie zdolności myślenia strategicznego	337
3.4. Charakterystyka antroposfery bezpieczeństwa pierwotnego <i>Homo sapiens</i>	344

Rozdział 4
BEZPIECZEŃSTWO CZŁOWIEKA NEOLITU.....361

4.1. Rewolucja neolityczna i jej wpływ na bezpieczeństwo	362
4.2. Specyfika bezpieczeństwa człowieka osiadłego	372
4.3. Neolityczne źródła kryzysu w relacjach człowieka z przyrodą.....	388

Rozdział 5
BEZPIECZEŃSTWO CZŁOWIEKA
W SCHYŁKOWYM OKRESIE PRADZIEJÓW – EPOKA BRĄZU.....396

5.1. Specyfika epoki brązu	397
5.2. Problemy bezpieczeństwa pierwszej epoki metalu.....	401
5.3. Specyfikacja schyłku pradziejów.....	419

Bibliografia	425
---------------------------	-----